

**Тематична виставка періодичних видань
«НАГОДУЄ ВСІХ ВОНА – ЦЕ КАРТОПЕЛЬКА СМАЧНА»**

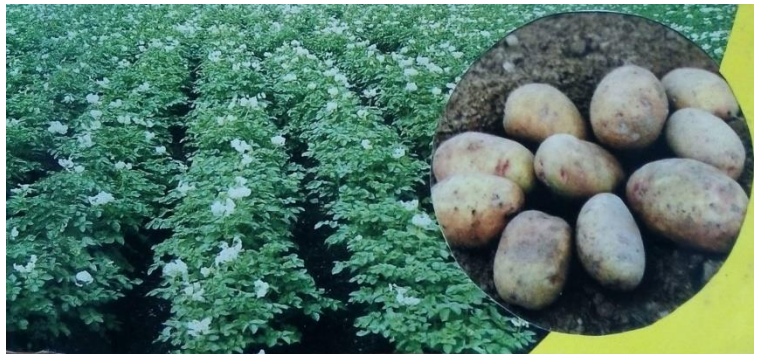
Купуйте куштуйте усі бараболу.

Варіте і смажте із сіллю й без солі.

Сто страв господиня з картоплі готує,

Картопля як хліб, вона всіх нагодує.

Батьківщиною культурної картоплі є Південна Америка. До Європи (Іспанію) картопля потрапила у другій половині XVI ст. А з Іспанії вона поширилася в інші країни. Тільки в Росію перша картопля, за даними Вільноеконімічного товариства, була відправлена з Голландії Петром I наприкінці XVII ст. під час його подорожі по Європі. Точно не з'ясовано, з якого року почали вирощувати картоплю на території України.

Спочатку картопля не набула широкого поширення як харчовий продукт і, навіть, використовувалась з декоративною метою у садах аристократії. Вважалося, що вона не є здоровою для християн, і це не сприяло масовому вирощуванню картоплі. В цей період картопля також почала використовуватись у медицині. Зрештою, завдяки нестачі продуктів у часи воєн, картоплю стали ширше використовувати німецькі селяни, і вона поширилась далі по всій Європі.

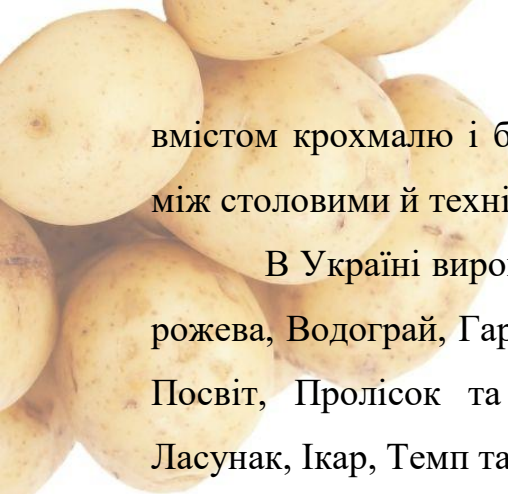
Картопля – світлолюбна, багаторічна трав'яниста рослина з родини пасльонових, яка об'єднує до 150 диких і культурних бульбоплідних видів. Вона дуже цінна продовольча, технічна і кормова культура, яка накопичує велику кількість корисних поживних речовин і, на відміну від інших овочів, доступна для вирощування в усіх ґрунтово-кліматичних зонах України. Картопля – рослина, яка серед інших сільськогосподарських культур, була введена для вирощування порівняно недавно. Із визначенням її агротехніки, введенням і вирощуванням кращих сортів площа під картоплею швидко зростала. Загальна площа щорічно в Україні під картоплею в новостворених господарствах займає близько 1,6 млн. гектарів, хоча урожайність в середньому тут становить близько 10 т/га. У культурі її вирощують як однорічну рослину – щороку висаджують бульби, з яких протягом одного вегетаційного періоду одержують урожай нових стиглих бульб. Можна вирощувати картоплю також з насіння, що застосовується переважно у селекційній практиці.

Картопля – культура "пухких" ґрунтів. Найбільш придатні для неї легкі та супіщані, суглинкові ґрунти, в які легко проникає волога та повітря і які містять достатню кількість поживних речовин. Щільність ґрунтів для гарного росту і розвитку рослин повинна бути в межах 1-1,2 г/см. куб. На щільних, важких ґрунтах поява сходів затримується на 5-6 днів, рослини відстають у рості, мають меншу асиміляційну поверхню, знижується врожайність, а бульби деформуються, коренева система поверхнева і погано розвивається. Картопля найкраще росте при слабо-кислій і нейтральній реакції ґрунтового розчину (рН 5,2-7). Важкі карбонатні ґрунти мало придатні для картоплі.

Залежно від використання розрізняють чотири основні групи сортів: столові, технічні, кормові та універсальні.

Найпоширеніші в культурі столові сорти, бульби яких відзначаються найвищими смаковими якостями, мають ніжну м'якоть, не темніють, містять 12-16% крохмалю, багаті вітаміном С. Їх бульби здебільшого округлі або овальні, з поверхневим розміщенням вічок. Бульби технічних сортів характеризуються високим вмістом крохмалю – понад 18%. Кормова картопля переважає інші підвищеним вмістом білків (до 2-3%) та сухих речовин. Універсальні сорти за

вмістом крохмалю і білків, смаковими якостями бульб займають проміжне місце між столовими й технічними сортами.

В Україні вирощують такі сорти: столові – Астерікс, Берегиня, Бородянська рожева, Водограй, Гарт, Віра, Карлена, Коруна, Кобза, Либідь, Поран, Молодіжна, Посвіт, Пролісок та ін.; технічно-столові – Воловецька, Древянка, Зарево, Ласунак, Ікар, Темп та ін.

Найбільш значної шкоди картоплярству завдає колорадський жук. Але головною причиною виродження картоплі є ураження рослин вірусами. Ураження здорових рослин від інфікованих відбувається при механічних пошкодженнях у процесі садіння, догляду за рослинами, збиранні врожаю та передається сисними комахами під час вегетації (попелицями, цикадками тощо). Уражується картопля понад 20 вірусами.

Нагромадження вірусів у бульбах викликає їхнє здрібнення, здерев'яніння, зниження продуктивності. Зовні на рослинах інфекція проявляється у вигляді крапчатості, міжжилкової мозаїки, кучерявості та скручування листків, букетоподібного куща, жовтої карликовості, бронзової плямистості тощо. Найбільшої шкоди явище виродженості завдає в південних районах України з високими літніми температурами.

Рекомендуємо до ознайомлення статті із періодичних видань:

1. Білінська О. Особливості формування високого врожаю картоплі / О. Білінська, І. Буряк // Агробізнес Сьогодні. — 2021. — № 10. — С. 24–26.

2. Лященко С. А. Технологія вирощування картоплі / С. А. Лященко, Б. А. Тактаєв // Агробізнес Сьогодні. — 2021. — № 6. — С. 38–39.

3. Коваленко І. Два врожаї картоплі / І. Коваленко // Агробізнес Сьогодні. — 2020. — № 9. — С. 56–57.

4. Гречкосій В. Вдалий український досвід картоплярства / В. Гречкосій, О. Ачкевич,

В. Ачкевич // Агробізнес Сьогодні. — 2018. — № 7. — С. 35.

5. Репін К. Картопля – чом не цариця полів? / К. Репін // Агробізнес Сьогодні. — 2017. — № 19. — С. 20–22.

6. Добробог М. Картопляний прибуток / М. Добробог // Аграрна країна. — 2011. — № 4. — С. 23–24.

7. Така собі – «земляна шишка» : [Історія, технологія вирощування, двоурожайна культура картоплі] // Фермерське господарство. — 2011. — № 12. — С. 21.

8. Шкурко І. Картоплярство : складові високого врожаю / І. Шкурко, М. Пономаренко // Аграрний тиждень. Україна. — 2010. — № 11. — С. 8.

9. Вільович В. Велике картоплярство прославить Україну / В. Вільович // Аграрний тиждень. Україна. — 2009. — № 23. — С. 11.

10. Деревенко О. С. Основні елементи комплексної системи підвищення ефективності картопляного поля / О. С. Деревенко, П. О. Мельник // Агроном. — 2007. — № 2. — С. 154–155.

Харчова і лікувальна цінність

В бульбах в залежності від місця вирощування і сорту міститься 11-25% крохмалю, близько 2% – білка, 0,3% – жиру. Білок картоплі найбільш повноцінний із усіх рослинних. Він багатий на амінокислоти і відноситься до повноцінних. Із мінеральних речовин картопля найбільш багата на калій (568 мг на 100 г сирої маси) і фосфор (50 мг). У ній містяться солі кальцію, магнію, заліза, вітаміни С і групи В, до 3 мг% соланіну міститься у бульбах, тому їх не використовують у сирому вигляді – це може викликати отруєння. На світлі вміст соланіну збільшується до 20-40 мг, тому використовувати в їжу позеленілі бульби без чищення не можна.

Відомо, що із картоплі можна приготувати більше 500 смачних страв. Її використовують у вареному, смаженому, тушкованому, печеному вигляді, а також, заморожують і використовують у переробній промисловості. Завдяки підвищеному вмісту калію картопля сприяє виведенню із організму людини води та хлористого натрію, тим самим покращує

обмін речовин.

Свіжий картопляний сік використовують як лікувальний засіб при виразці шлунка, гастритах, запорах і гіпертонії. Кашкою із бульб картоплі лікують екзему, опіки та інші захворювання шкіри. Нарізані шматочки із свіжої картоплі, прикладені до скронь, знімають головний біль. Водяну баню з вареної картоплі часто використовують для інгаляції носоглотки та горла. Запечену, несолону картоплю вживають при ниркових і серцево-судинних захворюваннях.

Про лікарську та харчову цінність картоплі детально можна дізнатись із сторінок періодичних видань із фонду бібліотеки Уманського НУС:

1. Черкас В. Основи здорової картоплі / В. Черкас // Агробізнес Сьогодні. — 2020. — № 7. — С. 64–65.
2. Черкас В. Смак рентабельної бульби. Підготовка ґрунту, висаджування та

мінеральне живлення картоплі / В. Черкас // Агробізнес Сьогодні. — 2019. — № 9. — С. 48–49.

3. Бульботко Г. Картопля – дієтичний продукт харчування / Г. Бульботко // Фермерське господарство. — 2010. — № 2. — С. 5.

4. Завадська О. Картопля – наш другий хліб / О. Завадська // Дім, сад, город. — 2010. — № 8. — С. 4–6.

5. Комар В. Про поживну цінність картоплі / В. Комар // Фермерське господарство. — 2010. — № 2. — С. 16.

6. Філонов М. М. Цікаве про картоплю / М. М. Філонов // Агроном. — 2007. — № 1. — С. 132–135. (Історія розповсюдження та використання картоплі в світі).

Механізація

Удосконалення технології виробництва картоплі та впровадження засобів комплексної механізації є основними чинниками зростання врожаїв і зниження затрат праці на її вирощування. *Про це пишуть на сторінках:*

Механізоване збирання картоплі

1. Черкас В. Правильний обробіток ґрунту під картоплю / В. Черкас // Агробізнес Сьогодні. — 2020. — № 4. — С. 110–112.

2. Борзненко В. Інтенсивне збирання бульби комбайнами / В. Борзненко, В. Загарний // Агробізнес Сьогодні. — 2019. — № 14. — С. 78–82.

3. Думич В. Культивуація для картоплі / В. Думич // Агробізнес Сьогодні. — 2019. — № 11. — С. 96–100.

4. Гречкосій В. Картоплярство: особливості техніки і технології / В. Гречкосій, О. Анкевич, В. Анкевич // Агробізнес Сьогодні. — 2018. — № 7. — С. 30–34.

5. Загарний В. Картоплесаджальні машини / В. Загарний // Агробізнес Сьогодні. — 2018. — № 4. — С. 112–113.

6. Тарасенко О. Що треба знати про садіння картоплі / О. Тарасенко // Фермерське господарство. — 2012. — № 41. — С. 8–9.

Отримати повну інформацію про всі аспекти вирощування та споживання картоплі можуть наші читачі, завітавши до бібліотеки Уманського НУС в читальну залу періодичних видань.

Віртуальну тематичну виставку підготувала

Оксана Нечеснюк, бібліотекар І категорії

